САЙЛАУАЛДЫ БАҒДАРЛАМА
ПРЕДВЫБОРНАЯ ПРОГРАММА

Санжар Кенжегали

Нотариаттық палата төрағасы лауазымына кандидат

Кандидат на пост председателя нотариальной палаты

Мен өзім сүйетін мамандыққа қызмет ету үшін келемін.

Я иду служить профессии, которую люблю.

АСТАНА

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ

Құрметті әріптестер!

Әрқайсымыз бұл мамандықты оның шынайы салмағы мен орасан зор жауапкершілігін түсіне отырып таңдадық. Елордада қызмет етіп жүрген нотариус ретінде мен де сіздер сияқты күн сайын заңды және адамдардың құқықтарын қорғауға күш-жігерімді жұмсаймын. Палата төрағасы лауазымына өз кандидатурамды ұсыну туралы шешімім — мәртебе іздеу емес, бүгін алдымызда тұрған әрбір сын-қатерді іштей сезінетін және ертең өзімізге ашуға міндетті нақты мүмкіндіктерді көріп отырған практик әріптестің саналы қадамы.

Мамандығымыздың мәртебесі мен тұрақтылығы әрдайым бір іргелі нәрсеге — сөзсіз сенімге сүйенген. Адам нотариус кеңсесінің табалдырығын «мұнда тексеріліп, қол қойылған болса, демек, бұл — заң» деген берік ішкі сеніммен аттайды. Барлығы осы сенімге негізделеді: кеңселеріміздің өміршеңдігі де, әріптестердің құрметі де, адал еңбегіміз де. Бірақ әрқайсымыз күн сайын сезініп жүрген шындықты мойындайық: бұл іргетасты бұзуға тырысып жатыр. Себеп бізде емес. Себеп — заңның терең құқықтық қорғауды қарапайым анықтамадан ажыратпай қойғанында, ал мамандықты әр бұрышта қолжетімді қызметке айналдыруға табанды түрде ұмтылып отырғанында. Бізді жүйелі түрде тек қолтаңбаны куәландырумен айналысатын қатардағы тіркеушілер мен бет-бейнесіз операторлар деңгейіне дейін түсіріп келеді. Мұндай көзқарас қоғамда да, бейінді ведомстволар деңгейінде де анық байқалып отыр: онда біздің жұмысымызды барған сайын таза техникалық рәсімдер тұрғысынан бағалайды. Егер бүгін үнсіз қалсақ, ертең мамандығымыз өзінің қасиетті мәнін біржола жоғалтады, ал біз күшті әрі тәуелсіз нотариатқа деген құқығымыздан айырыламыз. Еңбегімізге деген құрметті қайтаратын уақыт жетті.

Астанада біз тоғыз жүзге жуықпыз. 2012 жылы үш жүзден сәл ғана асатынбыз. Қала өсті, бірақ біздің санымыз одан да жылдам көбейді, сөйтіп әрқайсымызға тиесілі жұмыс барған сайын азайып

НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Уважаемые коллеги!

Каждый из нас выбрал эту профессию, понимая её истинный вес и колоссальную ответственность. Как практикующий нотариус столицы, я ежедневно, как и вы, вкладываю свои силы в защиту закона и прав людей. Мое решение выдвинуть свою кандидатуру на пост председателя палаты — это не поиск статуса, а осознанный шаг практикующего коллеги, который изнутри чувствует каждый вызов, стоящий перед нами сегодня, и видит реальные перспективы, которые мы обязаны открыть для себя завтра.

Статус и стабильность нашей профессии всегда опирались на одну фундаментальную вещь — на безусловное доверие. Человек переступает порог офиса нотариуса с твердой внутренней уверенностью: если здесь проверено и подписано, значит, это закон. На этом доверии держится всё: жизнеспособность наших офисов, уважение коллег и наш честный труд. Но давайте признаем правду, которую каждый из нас ощущает ежедневно: этот фундамент пытаются разрушить. Причина не в нас. Причина в том, что закон перестал отличать глубокую юридическую защиту от банальной справки, а профессию настойчиво пытаются превратить в услугу, доступную на каждом углу. Нас планомерно нивелируют до уровня обычных регистраторов и безликих операторов, просто заверяющих подписи. Это отношение уже отчетливо прослеживается как в обществе, так и на уровне профильных ведомств, где нашу работу всё чаще оценивают сквозь призму сугубо технических процедур. И если сегодня мы промолчим, то завтра наша профессия окончательно потеряет свой сакральный смысл, а мы потеряем свое право на сильный и независимый нотариат. Пора вернуть уважение к нашему труду.

Нас в Астане почти девятьсот. В 2012 году было чуть больше трёхсот. Город вырос, но нас стало больше ещё быстрее, и работы на каждого приходится всё меньше.

келеді.

Мамандығымызды қорғау үшін сіздермен бірге не істей алатынымыз туралы ойланғанда, мен өте қарапайым тұжырымға келдім. Шын мәнінде, бізге қажеттінің бәрі қазірдің өзінде қолымызда тұр. Бізде әлемнің барлық нотариустарымен бірге өзіміз қабылдаған Халықаралық нотариат кодексі бар. Жаңа Азаматтық кодекс туралы Президенттің тапсырмасы бар. Ең бастысы, өз ісін кез келген министрліктен жақсы білетін тоғыз жүз тәжірибелі маман — сіз бен біз барамыз. Бізге тек осы күштерді біріктіріп, істі соңына дейін жеткізу ғана қажет. Мен сайлауға дәл осы мақсатпен түсіп отырмын.

Біз мөр емеспіз

Кез келгеніміздің сұраңыз, ол мұндай оқиғалардың ондағанын еске алады. Егде жастағы адам дірілдеген қолымен жалғыз пәтерін шұғыл сату туралы құжаттарға қол қойып отыр. Нотариус бір ғана нақты сұрақ қояды, абдыраған көзқарасты аңғарады да, мәмілені тоқтатып, адамды көшеде қалудан құтқарады. Немесе артында отбасылық драма жатқан шым-шытырық қағаздарын алып келген мұрагерлер. Әрқайсымызда мұндай оқиғалар ондап саналады, бірақ біз олар туралы айтпаймыз, өйткені біз үшін бұл — күнделікті жұмыс.

Алайда заң бұл жұмысты елемейді десе де болады. Сотта нотариаттық шартқа нотариуссыз қол қойылған құжатқа қалай дау айтылса, дәл солай дау айтылады. Бізге нақ қорғау іздеп келген адам бірнеше жылдан кейін ешқандай қорғаудың болмағанын біледі. Осыдан кейін ол нотариусқа өзі де бармайды, басқаларға да бар деп кеңес бермейді.

Латын нотариатының халықаралық практикасында бұл қағидат іргелі ұғыммен — аутенттілікпен бекітілген. Заң ғылымы мен практикасында бұл актінің сөзсіз дәлелдемелік күшін және оның заңдылық презумпциясын білдіреді. Нотариус зерделеген, растаған және мөрімен бекіткеннің бәрі сottар үшін де, мемлекеттік органдар немесе бизнес үшін де «әдепкі бойынша» заңды ақиқат деп танылады. Нотариаттық құжат — тараптардың әрекет қабілеттілігі, олардың ерік білдіруінің шынайылығы және шарт талаптарының заңдылығы мемлекеттік төреші тарапынан тексерілген құқықтық тазалықтың абсолютті кепілі. Клиент бізге техника-

Когда я размышлял о том, что мы вместе с вами можем сделать для защиты нашей профессии, я пришел к очень простой мысли. По сути, всё, что нам нужно, уже лежит у нас на столе. У нас есть Международный кодекс нотариата, который мы сами, вместе с нотариусами всего мира, приняли. Есть поручение Президента о новом Гражданском кодексе. И, главное, есть девятьсот опытных людей — мы с вами, которые знают свою работу лучше любого министерства. Нам нужно только собрать эти силы вместе и довести дело до конца. Ради этого я и иду.

Мы не печать

Спросите любого из нас, и он вспомнит десятки таких историй. Пожилой человек дрожащей рукой подписывает документы на срочную продажу единственной квартиры. Нотариус задает один точный вопрос, ловит растерянный взгляд и останавливает сделку, спасая человека от улицы. Или наследники, приходящие со спутанными бумагами, за которыми стоит семейная драма. У каждого из нас таких историй десятки, и мы о них не рассказываем, потому что для нас это обычная работа.

Но закон этой работы почти не замечает. В суде нотариальный договор оспаривают так же, как документ, подписанный без всякого нотариуса. И человек, который пришёл к нам именно за защитой, через несколько лет узнаёт, что защиты не было. После этого он уже не пойдёт к нотариусу сам и не посоветует другим.

В международной практике латинского нотариата этот принцип закреплен фундаментальным понятием: аутентичность. В юридической науке и практике это означает безусловную доказательственную силу акта и презумпцию его законности. Всё, что исследовано, подтверждено и скреплено печатью нотариуса, признаётся юридической истиной «по умолчанию» как для судов, так и для государственных органов или бизнеса. Нотариальный документ — это абсолютная гарантия правовой чистоты, где дееспособность сторон, подлинность их воли и законность условий верифицированы государственным арбитром. Клиент платит

лық әрекет үшін емес, кепілдендірілген қауіпсіздік үшін төлейді: міндетті түрде орындалатын өсиет үшін, тәуекелдерден қорғалған мәміле үшін және даусыз заңды күші бар қолтаңба үшін.

Клиент бізге техникалық әрекет үшін емес, кепілдендірілген қауіпсіздік үшін төлейді.

Қазан айында Президент жаңа Азаматтық кодексті 2027 жылдың соңына дейін қабылдауды тапсырды. Мұндай мүмкіндік бірнеше онжылдықта бір-ақ рет туады. Егер жаңа кодексте нотариаттық акт өзіне тиесілі күшке ие болса, «ХҚКО тұрғанда маған нотариустың не керегі бар?» деген сұрақ өздігінен жойылады. Егер бұл сәтті жіберіп алсақ, келесісін өте ұзақ күтуге тура келеді. Дәл осы ауқымды үдеріс аясында біз, ақыры, нотариат туралы жаңа заңды ілгерілетуге міндеттіміз; оның қажеттілігін мен көптен бері дәйекті түрде қорғап келемін.

Бұл мәселені кейінге қалдыруға болмайтын тағы бір себеп бар. Бүгінде құжат жасау еңбек болудан қалды. Шартты, сенімхатты, тіпті мөрі бар анықтаманы кез келген бағдарлама бір минутта, оның үстіне сауатты етіп жасап береді. Қолтаңбаны, дауысты, бейнежазбаны қолдан жасау да барған сайын оңайлап барады. Мұндай әлемде мәтіннің өзі емес, оның артында оны оқыған, түсінген және бәрі дұрыс екенін растаған тірі адам тұрғанына деген сенім бағаланады. Біздің жұмысымыз дәл осы. Бірақ заң оның күшін мойындамаса, адамдар бұл айырмашылықты сезбейді де, тезірек әрі арзанырағын таңдайды. Сондықтан нотариаттық актінің күші мен үшін құқықтық нәзік мәселе емес, біздің мамандығымыз он жылдан кейін қажет бола ма, жоқ па деген мәселе.

Тағы бір нәрсені айтайын. Күшті акт әрқайсымыздың жауапкершілігіміздің артатынын білдіреді. Мемлекет мұндай күшті тек өзі сенім артатын мамандыққа ғана береді.

нам не за техническое действие, а за гарантированную безопасность: за завещание, которое будет исполнено, за сделку, защищенную от рисков, и за подпись, имеющую неоспоримую юридическую силу.

Клиент платит нам не за техническое действие, а за гарантированную безопасность.

В октябре Президент поручил принять новый Гражданский кодекс до конца 2027 года. Такое окно открывается раз в несколько десятилетий. Если в новом кодексе нотариальный акт получит свою силу, вопрос «зачем мне нотариус, если есть ЦОН» отпадёт сам собой. Если мы этот момент пропустим, следующего придётся ждать очень долго. Именно под этот масштабный процесс мы обязаны наконец продвинуть новый закон о нотариате, необходимость которого я аргументированно отстаиваю уже далеко не первый год.

Есть и ещё одна причина, по которой этот вопрос нельзя откладывать. Документы сегодня перестали быть трудом. Договор, доверенность, даже справку с печатью любая программа составит за минуту, и составит грамотно. Подделать подпись, голос, видео тоже становится всё проще. В таком мире ценится уже не сам текст, а уверенность в том, что за ним стоит живой человек, который его прочитал, понял и подтвердил, что всё так. Это и есть наша работа. Но если закон не признает её силы, люди этой разницы не почувствуют и выберут то, что быстрее и дешевле. Поэтому сила нотариального акта для меня не юридическая тонкость, а вопрос того, будет ли наша профессия нужна через десять лет.

Скажу и другое. Сильный акт означает больше ответственности для каждого из нас. Государство даст такую силу только той профессии, которой доверяет.

Халықаралық нотариат кодексі

2025 жылғы 9 мамырда Дакарда әлем нотариаттары Халықаралық нотариат кодексін қабылдады. Тоқсан тоғыз бап және екі жылдан астам бірлескен жұмыс. Нотариатты нотариат ететін нәрсенің бәрі алғаш рет бір құжатқа жинақталды. Кодекс міндетті емес және ешкімге ештеңе таңбайды, бірақ ол бізді көптен бері мазалап жүрген сұрақтарға жауап береді, әрі көптеген елдің тәжірибесіне сүйеніп жауап береді.

Кодекс аутенттіліктің бастауы — мемлекет, ал нотариус оның атынан әрекет етеді деген қағидаттан басталады. Онда нотариаттық акт нотариустың өзі жеке жасаған және анықтаған барлық нәрсені дәлелдейтіні, ал оны тек сот тәртібімен ғана теріске шығаруға болатыны тікелей айтылған. Кодексте сәйкес нотариустардың саны мен орналасуын мемлекет аумақта қанша адам тұратынына және ондағы экономиканың жай-күйіне қарай айқындайды, ал бос орындар конкурс бойынша толықтырылады. Қашықтан жасалатын нотариаттық әрекет кезінде адамның жеке басын тек нотариус анықтайды, ал адам әрдайым жеке өзі келуге құқылы. Нотариат өз нотариустарын тек емтихан алдында емес, өмір бойы оқытуға міндетті.

Кодекс қабылданғаннан кейін мен оған түсініктеме әзірлеу жұмысын бастадым. Оның нормаларын «Нотариат туралы» заңымызбен, Азаматтық және Азаматтық процестік кодекстермен салыстырып, нені бізге қазірдің өзінде енгізуге болатынын, нені жаңа Азаматтық кодексте қарастырған жөн екенін, ал нені бізге әзірге сай келмейтінін саралап жатырмын. Бұл — ұзақ жұмыс, және мен оның тек менің ғана ісім болып қалмағанын қалаймын. Оны осы тақырып жақын әріптестермен бірге соңына дейін жеткіземін деп үміттенемін. Уақыт өте келе қазақстандық нотариаттың кодексте қатысты өзіндік, жан-жақты ойластырылған көзқарасы қалыптасып, онымен заң шығарушыларға баруға мүмкіндік туса екен деймін. Нотариат шағыммен емес, артында басқа елдердің тәжірибесі тұрған дайын мәтінмен келгенде, онымен мүлде басқаша сөйлеседі.

Международный кодекс нотариата

9 мая 2025 года в Дакаре нотариаты всего мира приняли Международный кодекс нотариата. Девяносто девять статей и больше двух лет совместной работы. Впервые в одном документе собрано всё, что делает нотариат нотариатом. Кодекс не обязателен и никому ничего не навязывает, но он отвечает на те вопросы, которые давно мучают нас, и отвечает опытом многих стран.

Кодекс начинается с того, что источник аутентичности — государство, а нотариус действует от его имени. Он прямо говорит, что нотариальный акт доказывает всё, что нотариус лично совершил и установил, а опровергнуть его можно только в суде. Что число нотариусов и их размещение определяет государство, исходя из того, сколько людей живёт на территории и какая там экономика, а свободные места занимают по конкурсу. Что при удалённом нотариальном действии личность человека устанавливает только нотариус, и человек всегда вправе прийти лично. Что нотариат обязан учить своих нотариусов всю жизнь, а не только перед экзаменом.

После принятия кодекса я начал работу над комментарием к нему. Я сверяю его нормы с нашим законом «О нотариате», с Гражданским и Гражданским процессуальным кодексами и смотрю, что можно перенести к нам уже сейчас, что стоит закладывать в новый Гражданский кодекс, а что нам пока не подходит. Это долгая работа, и я хочу, чтобы она перестала быть только моей. Я надеюсь довести её до конца вместе с коллегами, кому эта тема близка, и чтобы со временем у казахстанского нотариата был свой, продуманный взгляд на кодекс, с которым можно прийти к тем, кто пишет законы. Когда нотариат приходит не с жалобой, а с готовым текстом, за которым стоит опыт других стран, с ним разговаривают по-другому.

Тариф

Тариф туралы бөлек айтқым келеді, өйткені бұл туралы біз өзара жиі, ал ашық түрде өте сирек айтамыз.

Халықаралық кодекс тариф туралы нақты айтады. Оны мемлекет белгілейді және ол нотариаттық кеңсенің өміршеңдігін әрі нотариустың әділ сыйақысын қамтамасыз етуге тиіс. Тариф әрбір адамның нотариусқа тең қолжетімділігіне кепілдік беріп, біздің бейтараптығымыз бен тәуелсіздігімізді қорғауы керек. Менің ойымша, бұл — басты түйін. Кеңсесін ұстауға қаражаты жоқ нотариус ерте ме, кеш пе, өзіне клиент әкелетіндерге тәуелді бола бастайды. Ал тәуелді нотариус тоқтатылуға тиіс мәмілені енді тоқтата алмайды.

Тәуелді нотариус тоқтатылуға тиіс мәмілені енді тоқтата алмайды.

2026 жылғы қаңтардан бастап жеке нотариустарға арналған мөлшерлемелерді Әділет министрлігі бекітеді. Тарифтің тіркелген әрі адамдарға түсінікті болуы керектігіне дау айтпаймын. Менің келіспейтінім — оның қалай есептелгені. Барлық шығынды — кеңсені ұстауды, бағдарламаларды, мұрағатты, сақтандыруды, жүйеге төленетін ақыны, нотариустың өз уақыты мен жауапкершілігін қосып есептегенде, бір нотариаттық әрекеттің шын мәнінде қанша тұратынын бүгін ешкім айта алмайды. Мемлекет азаматтар үшін жеңілдіктерді жомарттықпен белгілейді, бірақ бұл жеңілдіктердің ақысын іс жүзінде сіз бен біз төлеп отырмыз. Ал қаржы мониторингі субъектісінің функцияларын қоса алғанда, аса күрделі жұмыстың орасан зор бөлігін біз әлі күнге дейін мүлдем тегін атқарып келеміз. Бұлай болмауға тиіс. Біздің міндетіміз — тарифтің әділ, экономикалық тұрғыдан негізделген формуласына қол жеткізу.

Астана палатасы бүкіл қоғамдастықпен бірлесіп, әртүрлі көлемдегі кеңселердің нақты деректері негізінде нотариаттық әрекеттердің өзіндік құнын әділ есептеп шығаруды ұсынамын. Осындай есеп-

Тариф

Отдельно хочу сказать о тарифе, потому что об этом мы чаще всего говорим между собой и реже всего вслух.

Международный кодекс говорит о тарифе точно. Его устанавливает государство, и он должен обеспечивать жизнеспособность нотариальной конторы и справедливое вознаграждение нотариуса. Тариф должен гарантировать каждому человеку равный доступ к нотариусу и защищать нашу беспристрастность и независимость. Мне кажется, это главная мысль. Нотариус, которому не на что содержать контору, рано или поздно начинает зависеть от тех, кто приводит к нему клиентов. А зависимый нотариус уже не может остановить сделку, которую нужно остановить.

Зависимый нотариус уже не может остановить сделку, которую нужно остановить.

С января 2026 года ставки для частных нотариусов утверждает Министерство юстиции. Я не спорю с тем, что тариф должен быть фиксированным и понятным людям. Я спорю с тем, как он рассчитан. Сегодня никто не может ответить, сколько на самом деле стоит одно нотариальное действие, если сложить всё: содержание конторы, программы, архив, страховку, плату за систему, время самого нотариуса и его ответственность. Государство щедро устанавливает льготы для граждан, но оплачиваем эти льготы по сути мы с вами. А огромный пласт сложнейшей работы, включая функции субъектов финансового мониторинга, мы и вовсе продолжаем выполнять абсолютно бесплатно. Так быть не должно. Наша задача — добиться честной, экономически обоснованной формулы тарифа.

Я предлагаю, чтобы палата Астаны вместе со всем сообществом сделала честный расчёт себестоимости нотариальных действий на реальных данных контор разного размера. С таким расчётом

пен мемлекетке барып, тариф әдістемесі және оны тұрақты индекстеу туралы сөйлесуге болады. Қолда нақты сандар болғанда, қаржы туралы әңгіме тарифті көтеруді сұраудан мүлде басқаша естіледі.

Біз қанша болуымыз керек

Мен квоталауды жақтаймын және бұл туралы әрдайым айтып келдім. Нотариустар қалаға, оның аудандарына, оның тұрғындарына қанша қажет болса, сонша болуға тиіс. Халықаралық кодексте осылай жазылған, нотариусты құрметтейтін елдерде де жүйе дәл осылай құрылған.

Әлемде квоталау жүйелері көп. Бір елдерде орындар саны әр қалаға қатаң бекітілген, енді бір елдерде ол халық саны мен мәмілелер санына қарай қайта қаралады, ал кейбір елдерде мамандыққа кіру еркін болғанымен, оған апарар жол ұзақ әрі қатаң. Әділет министрлігінің мамандыққа кіруді бір шешіммен жабуға келіспейтінін түсінемін, мұны ұсынып та отырған жоқпын. Бірақ қазірдің өзінде толық қолымыздан келетін нәрседен бастауға болады.

Әңгіме түсінікті әрі әділ қағидатты — аумақтық ценздi енгізу туралы болып отыр: Астанада, Алматыда немесе Шымкентте кеңсе ашу құқығын алмас бұрын кандидат шағын қалада немесе ауданда бес жыл жұмыс істеуге тиіс.

Осыған ұқсас тәсіл, мысалы, Германияда табысты қолданылып келеді. Айталық, Баварияда нотариус болу үшін кемінде үш жыл кандидат мәртебесінде даярлықтан өту қажет, ал алғашқы жұмыс орнында нотариус басқа орынға үміткер болмас бұрын бес жыл жұмыс істеуге міндетті.

Бұл тәсілді енгізу қарапайым арифметиканың шегінен әлдеқайда асып түсетін міндеттерді шешеді. Мамандыққа, оның ішінде астаналық нарыққа жеңіл әрі мәртебелі орын іздегендер емес, іске шын берілгендер келетін болады. Шағын қалалар мен аудандар қазір қатты жетіспей отырған тәжірибелі нотариустарға ақыры ие болады. Ал мегаполистерге бес жыл бойы өз актілері үшін өздері, жеке жауап берген, қалыптасқан мамандар келіп қосылатын болады.

можно идти к государству и говорить о методике тарифа и о его регулярной индексации. Разговор о деньгах с цифрами на руках звучит совсем иначе, чем просьба о повышении.

Сколько нас должно быть

Я за квотирование и говорил об этом всегда. Нотариусов должно быть столько, сколько нужно городу, его районам, его жителям. Так записано в Международном кодексе, и так устроено там, где нотариуса уважают.

Систем квотирования в мире много. Где-то число мест жёстко закреплено за каждым городом, где-то его пересматривают по численности населения и числу сделок, где-то вход в профессию открыт, но путь в неё длинный и строгий. Я понимаю, что Министерство юстиции не согласится закрыть профессию одним решением, и не предлагаю этого. Но начать можно с того, что вполне по силам уже сейчас.

Речь идет о внедрении понятного и справедливого принципа территориального ценза: прежде чем получить право открывать контору в Астане, Алматы или Шымкенте, кандидат должен отработать пять лет в небольшом городе или районе.

Похожая логика успешно работает в той же Германии. В Баварии, например, нотариусом можно стать только после минимум трёх лет подготовки в статусе кандидата, а на первом месте работы нотариус обязан пробыть пять лет, прежде чем сможет претендовать на другое.

Внедрение этого подхода решает задачи, которые выходят далеко за рамки простой арифметики. В профессию на столичный рынок будут приходить те, кто действительно предан делу, а не те, кто ищет легкое и статусное место. Малые города и районы наконец-то получат опытных нотариусов, которых им сейчас остро не хватает. А в мегаполисы будут вливаться уже состоявшиеся специалисты, которые пять лет сами, лично отвечали за свои акты.

Әрине, бүгін қызмет етіп жүргендердің барлығы үшін жағдай өзгеріссіз қалады — сіздердің жұмыс орындарыңыз бен ұстанымдарыңыз толық қорғалған. Бірақ біз мамандыққа еркін, ешнәрсемен негізделмеген кіру мәселесіне нүкте қоюымыз керек. Нотариат — заңгерлік мансаптағы аралық кезең емес, қалыптасқан, беделді институт. Ол қатаң кәсіби стандарттарды, қызметтегі әріптестерге құрметті және бізге енді ғана қосылуды жоспарлап жүргендер үшін байыпты ценздi талап етеді.

Палата — қасыңызда

Білгенімді өзгелермен бөлісу мен үшін әрдайым маңызды болды. Осы жылдар бойы қоғамдастыққа көмектесіп келемін және мұны әлі де жалғастырып жүрмін: әріптестер алдында баяндама жасаймын, басқа елдерде көрген-білгенімді айтып беремін. Бұл үшін ақы алмаймын, мен үшін бұл — мамандықтың бір бөлігі ғана.

Төраға ретінде мен мұның біреудің жеке бастамасы емес, қалыпты тәжірибеге айналғанын қалаймын. Демалыс күндері палатада он-он бес адамнан тұратын шағын топтар жинап, жұмысқа шынымен қажет мәселелерді талдауға дайынмын: жаңа нормаларды, күрделі мұрагерлік істерді, шетелдіктермен жасалатын мәмілелерді, дау айтылған актілер бойынша сот шешімдерін. Шағын топта үлкен жиналыста сұрауға ыңғайсыз нәрсені де сұрауға болады. Бұған басқа да тәжірибелі әріптестер қосылады деп үміттенемін.

Бірақ оқу — істің бір бөлігі ғана. Біздің жұмысымыздағы ең ауыр сәттер — нотариус жалғыз қалатын кездер. Тексеру келгенде. Клиент сотқа жүгініп, залалды өтеуді талап еткенде. Саған шағым түсіп, оған қалай жауап берерінді білмей қалғанда. Мұндай сәттерде палатаның қасыңызда болғанын қалаймын. Тексеру алдында нотариус неге назар аударылатынын және қателер көбіне қай жерден табылатынын түсінетін болсын. Клиентпен немесе ведомствомен дау туғанда оның жанында әрдайым жүгінуге болатын палата мен төраға болсын. Егер нотариус дұрыс болса, палата бәрі немен аяқталарын шетте күтіп тұрмай, ашық түрде оның жағына шықсын.

Безусловно, для всех, кто практикует сегодня, условия остаются неизменными — ваши рабочие места и позиции полностью защищены. Но мы должны закрыть вопрос со свободным, ничем не обоснованным доступом в профессию. Нотариат — это не промежуточный этап в юридической карьере, а состоявшийся, авторитетный институт. Он требует жестких профессиональных стандартов, уважения к действующим коллегам и серьезного ценза для тех, кто только планирует к нам присоединиться.

Палата рядом

Мне всегда было важно делиться тем, что я знаю. Все эти годы я помогаю сообществу и продолжаю это делать: выступаю с докладами перед коллегами, рассказываю о том, что видел в других странах. Денег за это я не беру, для меня это просто часть профессии.

Как председатель я хочу, чтобы это стало нормой, а не чьей-то личной инициативой. Я готов по выходным собирать в палате небольшие группы, человек по десять–пятнадцать, и разбирать то, что действительно нужно в работе: новые нормы, сложные наследственные дела, сделки с иностранцами, решения судов по оспоренным актам. В небольшой группе можно спросить о том, о чём неловко спрашивать на большом собрании. Надеюсь, что к этому присоединятся и другие опытные коллеги.

Но учёба — это только часть. Самое тяжёлое в нашей работе — моменты, когда нотариус остаётся один. Когда приходит проверка. Когда клиент подаёт в суд и требует возместить ущерб. Когда на тебя пишут жалобу, и ты не знаешь, как на неё отвечать. Я хочу, чтобы в такие моменты палата была рядом. Чтобы перед проверкой нотариус понимал, на что будут смотреть и где чаще всего находят ошибки. Чтобы в споре с клиентом или с ведомством у него рядом всегда была палата и председатель, к которым можно обратиться. Чтобы, если нотариус прав, палата открыто вставала на его сторону, а не ждала в стороне, чем всё закончится.

Палата — біз өзіміз

Қазір көпшілігіміз палатаны тек жарна төлейтін уақыт келгенде немесе тәртіптік комиссияға шақырғанда ғана еске аламыз. Мен мұның өзгергенін және палатаның қайтадан адамдар өз қалауымен келетін орынға айналғанын қалаймын.

Бұл үшін дабыралы реформалардың қажеті жоқ. Барлығына қатысты шешімдер барлығымен бірге қабылдануы қажет. Палата заң жобасы бойынша ұстанымын білдірмес бұрын, сол заң бойынша жұмыс істейтіндердің пікірін тыңдауға тиіс. Басқарма мәселелерді алқалы түрде шешуі, ал ондағы төрағаның да басқалар сияқты бір ғана дауысы болуы керек. Төрағаға телефон соғып, келіп, сөйлесуге мүмкіндік болсын. Өткен жылы ғана кеңсе ашқан жас нотариус палатада өзін үлкен өтілі бар әріптесі сияқты еркін сезінсін.

Әріптестің ісін тек ешкімге тәуелді емес адам ғана таразылай алады.

Әріптестің ісін тек ешкімге тәуелді емес адам ғана таразылай алады. Төраға тәртіптік комиссияның жұмысына қатыспауға және оның шешімдеріне ықпал етпеуге тиіс. Мен мұны жасамаймын. Қоңыраумен де, кеңеспен де, тіпті көз қиығымен де.

Елордамыздың палатасы қуатты, тәуелсіз сараптамалық орталық рөлін өз мойнына алуға тиіс. Біздің міндетіміз — мінсіз талдамалық материалдар дайындау және заңнамаға күшті, ымырасыз түзетулерді тұжырымдау. Тарихи тәжірибе көрсеткендей, құқықтық қоғамдастық кез келген елеулі нәтижеге астаналық зияткерлік әлеует республикалық деңгейдегі өзгерістердің басты қозғаушы күшіне айналған кезде ғана қол жеткізген. Бүгінде оқшауланға немесе қоғамдастық ішіндегі дауларға күш жұмсауға тырысу бізге қарсы жұмыс істейді. Бізге бытыраңқы әрекет етуге болмайды. Ортақ ресурстарымызды бір мақсат жолында біріктіре отырып, әрбір нотариустың құқықтарын мемлекеттің ең жоғары деңгейінде тиімді әрі табанды түрде қорғауға мүмкіндік беретін ықпалды күшке ие боламыз.

Палата — это мы

Сейчас многие из нас вспоминают о палате, только когда приходит время платить взносы или когда вызывают на дисциплинарную комиссию. Мне хочется, чтобы это изменилось, и чтобы палата снова стала местом, куда приходят по собственному желанию.

Для этого не нужны громкие реформы. Нужно, чтобы решения, которые касаются всех, принимались вместе со всеми. Чтобы, прежде чем палата выскажет позицию по законопроекту, её услышали те, кому по этому закону работать. Чтобы правление решало вопросы коллегиально и у председателя в нём был один голос, как у всех. Чтобы к председателю можно было дозвониться, прийти и поговорить. И чтобы молодой нотариус, открывший контору в прошлом году, чувствовал себя в палате так же уверенно, как коллега с большим стажем.

Судить коллегу может только тот, кто ни от кого не зависит.

Судить коллегу может только тот, кто ни от кого не зависит. Председатель не должен участвовать в работе дисциплинарной комиссии и влиять на её решения. Я этого делать не буду. Ни звонком, ни советом, ни взглядом.

Палата нашей столицы должна взять на себя роль мощного, независимого экспертного центра. Наша задача — готовить безупречную аналитику и формулировать сильные, бескомпромиссные поправки к законодательству. Исторический опыт доказывает, что любых значимых результатов правовое сообщество добивалось только тогда, когда столичный интеллектуальный потенциал становился главным двигателем изменений на республиканском уровне. Попытки обособиться или тратить энергию на внутренние споры внутри сообщества сегодня работают против нас. Мы не имеем права действовать разрозненно. Объединяя наши общие ресурсы ради единой цели, мы получим ту пробивную силу, которая

Тағылымдамадан өтушілер

Біздің қанша болатынымызды квота шешеді. Қандай болатынымызды тағылымдама шешеді.

Тағылымдама тым жиі формальды түрде өтеді. Кеңседе бір жыл, қорытындыға қол қою, тест. Содан кейін бұл адам біреудің тағдырына мөр басады, ал оның қатесіне қарап бәрімізге баға береді. Тағылымдаманы палата ұйымдастырады, қорытындыны да палата бекітеді, сондықтан бұл жерде көп нәрсе өз қолымызда.

Тағылымдамадан өтушіні бес жылдық өтілі бар кез келген нотариус емес, палата тәлімгер деп таныған нотариус қабылдағанын қалаймын. Тәртіптік жазасы жоқ, белсенді тәжірибесі бар және үйретуге ниетті нотариус. Оның аты-жөні қорытындыда көрсетіліп, ол шәкірті үшін өз беделімен жауап берсін. Тағылымдамадан өтуші бір жыл ішінде бірнеше рет не үйренгенін көрсетіп, соңында комиссия алдында нақты тапсырмаларды орындау арқылы қорғансын: акт жасау, адаммен сөйлесу, өкілеттіктерді тексеру, бас тарту қажет болғанда бас тарту. Палата қорытындыларға сыпайылық үшін қол қоймайды.

позволит эффективно и твердо отстаивать права каждого нотариуса на высшем государственном уровне.

Стажёры

Квота решает, сколько нас. Стажировка решает, какие мы.

Слишком часто она проходит формально. Год в конторе, подпись под заключением, тест. А потом человек ставит печать на чужую судьбу, и по его ошибке судят обо всех нас. Стажировку организует палата, и заключение утверждает тоже она, так что здесь многое в наших руках.

Я хочу, чтобы стажёра брал не любой нотариус с пятилетним стажем, а тот, кого палата признала наставником. Без взысканий, с живой практикой и с желанием учить. Чтобы его имя стояло в заключении и он отвечал за ученика своей репутацией. Чтобы стажёр в течение года несколько раз показывал, чему научился, а в конце защищался на настоящих задачах перед комиссией: составить акт, поговорить с человеком, проверить полномочия, отказать, когда нужно отказать. Из вежливости палата заключений подписывать не будет.

Санжар Кенжегали — Халықаралық нотариат одағының Азия істері жөніндегі комиссиясының вице-президенті

Санжар Кенжегали — вице-президент Комиссии по делам Азии Международного союза нотариата

Неліктен сайлауға түсіп отырмын

Қазақстан Халықаралық нотариат одағына кірген сәттен бастап мен оның комиссияларында жұмыс істеп келемін. Қазір мен Азия істері жөніндегі комиссияның вице-президентімін және Одақтың басқарушы комитетінің мүшесімін. Осы жылдар бойы шетелдік сапарларға тек өз қаражатымды жұмсап келемін. Бұл қызметке жеке қаражатымды бұдан әрі де өз есебімнен жұмсай беремін, өйткені отандық нотариаттың дамуы мен танылуы өмірімнің басты мәндерінің біріне айналды. Мен заң ешкімді мәжбүрлемесе де, адамдар нотариусқа өз еркімен келетін елдерді көрдім — өйткені онда нотариустың қолтаңбасынан сенімдірек ештеңе жоқ. Осы тәжірибенің осында, Астанада жұмыс істеге-

Зачем я иду

С тех пор как Казахстан вошёл в Международный союз нотариата, я работаю в его комиссиях. Сейчас я вице-президент Комиссии по делам Азии и член руководящего комитета Союза. Все эти годы я инвестирую в зарубежные выезды исключительно собственные средства. И я продолжу самостоятельно финансировать личные ресурсы в эту деятельность и впредь, поскольку развитие и признание отечественного нотариата стали одним из главных смыслов моей жизни. Я видел страны, где к нотариусу приходят, хотя закон никого не заставляет — просто потому, что надёжнее его подписи ничего нет. Я хочу, чтобы этот опыт работал здесь, в Астане, и чтобы каждая такая по-

нін, әрбір осындай сапардың құқықтық жүйемізге тек игілік әкеліп, заңға енгізілетін нақты ұсыныстарға ұласқанын қалаймын.

Төрағаның өкілеттік мерзімі біреу ғана — төрт жыл, ал заң екінші мерзімге жол бермейді. Мен мұны дұрыс деп санаймын. Қайта сайлану туралы емес, бәрін үлгеріп атқару туралы ойлау керек. Төрт жылдан кейін мен өз жұмысыма, өз кеңсеме ораламын және өзім қол жеткізген ережелер бойынша өмір сүремін. Демек, әрқайсымызға қажет нәрсеге қол жеткізуге тырысатын боламын.

Бір жылдан кейін әр есіктің алдында кезек тұрады деп уәде бермеймін. Мұндай болмайды, оған сіздер сенбес те едіңіздер.

Басқа нәрсеге уәде беремін. Төрт жыл бойы мына мақсаттарға қол жеткізу үшін жұмыс істеймін: нотариустан шыққан адам не үшін ақы төлегенін нақты білсін. Мөріміз басылған актіге сотқа берілген бір ғана арызбен дау айту мүмкін болмасын. Тариф әділ есептелсін. Мамандыққа онда шынымен жұмыс істегісі келетіндер келсін және жұмыс әрқайсымызға жетсін.

Мен сіздерді басқару үшін келмеймін. Мен өзім сүйетін мамандыққа қызмет ету үшін келемін.

Ортақ мүдделерімізді батыл қорғау құқығына ие болу үшін сайлауда маған сенім артып, қолдау көрсетулеріңізді сұраймын.

САНЖАР КЕНЖЕГАЛИ

ездка приносила только благо нашей правовой системе и выливалась в конкретные предложения к закону.

Срок у председателя один, четыре года, и второго закон не даёт. Я считаю это правильным. Не нужно думать о переизбрании, нужно успеть сделать. Через четыре года я вернусь к своей работе, в свой офис, и буду жить по тем правилам, которых добьюсь. Значит, и добиваться буду того, что нужно каждому из нас.

Я не обещаю, что через год у каждой двери будет очередь. Так не бывает, и вы бы мне не поверили.

Обещаю другое. Все четыре года я буду добиваться, чтобы человек, выходя от нотариуса, знал, за что заплатил. Чтобы акт с нашей печатью нельзя было оспорить одним заявлением в суде. Чтобы тариф был честно рассчитан. Чтобы в профессию приходили те, кто действительно хочет в ней работать, и работы хватало каждому.

Я иду не руководить вами. Я иду служить профессии, которую люблю.

Я прошу вашего доверия и поддержки на выборах, чтобы получить право решительно защищать наши общие интересы.

САНЖАР КЕНЖЕГАЛИ

КАНДИДАТ ТУРАЛЫ

Кенжегали Санжар

Алматы қаласында 1991 жылғы 22 қаңтарда туған.

БІЛІМІ

2006–2010	Қазақ-Америка университеті, «Қаржы» мамандығы. Үздік диплом.
2010–2012	М. В. Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университеті, магистратура, MBA бағдарламасы.
2012–2014	«Қайнар» университеті, «Құқықтану» мамандығы. Үздік диплом.
2023	Жан-Поль Декорп атындағы Халықаралық нотариаттық университеттің түлегі (Рим, Италия).

ЕҢБЕК ЖОЛЫ

2014–2017	Нотариустың көмекшісі.
2017 жылдан бастап	Астана қаласының нотариусы.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ

2023–2025	Халықаралық нотариат одағының Цифрландыру жөніндегі жұмыс тобының мүшесі.
2026 жылдан бастап	Халықаралық нотариат одағының Азия істері жөніндегі комиссиясының вице-президенті, Басқарушы комитетінің мүшесі.

МАРАПАТТАРЫ

2018	«Әділет органдарының үздігі» төсбелгісі.
2021	Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстан тәуелсіздігіне 30 жыл» мерейтойлық медалі.
2022	Республикалық нотариаттық палатаның «Қазақстан нотариатына 25 жыл» мерейтойлық медалі.

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің, Республикалық нотариаттық палатаның, Астана қаласы мен Ақмола облысы аумақтық нотариаттық палатасының грамоталары мен алғыс хаттары.

О КАНДИДАТЕ

Кенжегали Санжар

Родился 22 января 1991 года в городе Алматы.

ОБРАЗОВАНИЕ

2006–2010	Казахско-Американский университет, специальность «Финансы». Диплом с отличием.
2010–2012	Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, магистратура, программа MBA.
2012–2014	Университет «Кайнар», специальность «Юриспруденция». Диплом с отличием.
2023	Выпускник Международного нотариального университета имени Жан-Поля Декорпа (Рим, Италия).

ТРУДОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

2014–2017	Помощник нотариуса.
С 2017 года	Нотариус города Астаны.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

2023–2025	Член Рабочей группы по цифровизации Международного союза нотариата.
С 2026 года	Вице-президент Комиссии по делам Азии Международного союза нотариата, член Руководящего комитета.

НАГРАДЫ

2018	Нагрудный знак «Әділет органдарының үздігі».
2021	Юбилейная медаль Президента РК «Қазақстан тәуелсіздігіне 30 жыл».
2022	Юбилейная медаль Республиканской нотариальной палаты «Қазақстан нотариатына 25 жыл».

Грамоты и благодарственные письма Министра юстиции Республики Казахстан, Республиканской нотариальной палаты, Территориальной нотариальной палаты города Астаны и Акмолинской области.